

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра виконавського мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія, теорія та методика виконавства
(струнно-смічкові інструменти)

Освітня програма Інструментально-виконавське мистецтво

Спеціальність 025 Музичне мистецтво

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 5 від “30” січня 2024 р.

м. Івано-Франківськ - 2024

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія, теорія та методика виконавства
Рівень вищої освіти	бакалавр
Викладач (-і)	Волощук Юрій Іванович
Контактний телефон викладача	+380997452710
Е-mail викладача	yurii.voloshchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	180 год., 6 кредитів ECTS
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	
2. Анотація до курсу	
<p>Одне з найважливіших завдань українських вищих музичних навчальних закладів полягає в підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних до виконавської та педагогічної діяльності. З цією метою у вищих навчальних закладах, де здійснюється підготовка фахівців за спеціальністю “Музичне мистецтво”, у навчальні плани введено курс “Історія, теорія та методика виконавства”, якому належить важлива роль у циклі спеціальних дисциплін.</p> <p>Теоретичні положення курсу методики ґрунтуються на досвіді майстрів української скрипкової школи й на педагогічних досягненнях кращих представників європейського скрипкового мистецтва минулого та сучасності. Вивчаючи історичні аспекти становлення скрипкових шкіл, висвітлюючи основні принципи викладання гри на скрипці, вони дають студентам загальне спрямування в їхній педагогічній та виконавській практиці, допомагають аналізувати й узагальнювати власні педагогічні навички.</p> <p>Досвід роботи українських вищих навчальних музичних закладів показав, що підготовка студентів до педагогічної діяльності не може обмежуватися ознайомленням з такими суто методичними проблемами навчання, як визначення музично-виконавських здібностей дітей, методика проведення уроку на різних етапах навчання, принципи роботи над вивченням музичних творів тощо. Успіх педагогічної роботи залежить ще й від засвоєння теоретичних основ скрипкового виконавства, які охоплюють питання аналізу природи скрипково-технічних прийомів, форми пристосування до них організму людини, процесу планомірного розвитку окремих сторін музичних здібностей і музичного мислення вихованців у зв’язку з опануванням специфіки інструменту.</p> <p>Отже, сформований фахівець у галузі музичного мистецтва мусить знати історію виконавського мистецтва, орієнтуватися у виконавських та композиторських стилях. Він також повинен розуміти, якою має бути методика навчання і чого саме треба навчати. Якщо випускник матиме виразне уявлення не лише про можливі шляхи навчання, а й про цілі, на досягнення яких повинні бути спрямовані його зусилля, то це допоможе йому вести педагогічну роботу творчо і цікаво.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p><u>Метою</u> викладання навчальної дисципліни “Історія, теорія та методика виконавства (струнно-смичкові інструменти)” є всебічне вивчення студентами вищих мистецьких навчальних закладів історії скрипкового мистецтва країн Європи; розвиток художнього кругозору студентів і їх здатності орієнтуватися в різноманітних стилях і напрямках в галузі скрипкового виконавства, педагогіки і творчості; вивчення широкого кола питань, пов’язаних з проведенням уроку зі спеціального інструменту (скрипка) на різних етапах навчання, з</p>	

особливостями роботи над інструктивним матеріалом та музичними творами різних форм і жанрів.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Історія, теорія та методика виконавства (струнно-смічкові інструменти)” є:

- знання основних етапів становлення та розвитку скрипкового мистецтва країн Європи;
- вивчення історії виникнення струнно-смічкових інструментів;
- ознайомлення з найбільш відомими європейськими школами скрипкового виконавства;
- досконале володіння матеріалом з історії скрипкового виконавства, педагогіки та творчості в Україні;
- ознайомлення з анатомо-фізіологічними особливостями виконавського апарату скрипаля;
- вивчення методики проведення уроку на різних етапах навчання;
- оволодіння теоретичними основами скрипкового виконавства, які охоплюють питання аналізу природи скрипково-технічних прийомів, форми пристосування до них організму людини, процесу планомірного розвитку окремих сторін музичних здібностей і музичного мислення учнів у зв'язку з опануванням специфіки інструменту;
- узагальнення загальномузичних та специфічних засобів фразування на скрипці;
- усвідомлення особливостей роботи над інструктивним матеріалом та художніми творами; знання основних етапів роботи над музичним твором.

4. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК2. Здатність розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
- ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК9. Здатність до шанобливого й дбайливого ставлення до історичної спадщини і культурних традицій.
- ЗК14. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності (ФК):

- ФК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
- ФК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
- ФК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.
- ФК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
- ФК7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.
- ФК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
- ФК10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.
- ФК11. Здатність оперувати професійною термінологією.
- ФК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.
- ФК17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології виконавської та педагогічної діяльності.
- ФК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН2. Володіти методами та навичками оркестрової та ансамблевої гри, репетиційної роботи та концертних виступів.
- ПРН3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.
- ПРН4. Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
- ПРН6. Демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в

галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.

ПРН7. Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.

ПРН8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН13. Вміти здійснювати педагогічну діяльність.

ПРН14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті.

ПРН15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

ПРН17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	60
практичні / семінарські	30
самостійна робота	90

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
I, IV	Музичне мистецтво	I - II	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

I семестр (Історія виконавства)

Тема	Кількість год.		
	Лекції	Практичні / семінарські заняття	Самостійна робота
Ознайомлення зі «Студентським путівником Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника».	2	1	3
Історія виникнення струнно-смичкових інструментів. Італійське скрипкове мистецтво XVI-XVIII століть. Творчість А.Кореллі, П.Локателлі, А.Вівальді,	4	2	6
Німецьке скрипкове мистецтво XVI-XVIII століть. Творчість Й.Баха. Австрійське скрипкове мистецтво XVI-XVIII століть. Скрипкова творчість В.Моцарта.	2	1	3
Польське та чеське скрипкове мистецтво XVI-XVIII століть.	2	1	3
Школа Паризької консерваторії XIX століття. Педагогічні та методичні здобутки Байо, Роде і Крейцера. Німецька скрипкова школа XIX століття. Виконавська та композиторська творчість Л.Шпора та	4	2	6

Ф.Давида.			
Бельгійська школа XIX століття та її зв'язок з французьким виконавським мистецтвом. Виконавська та композиторська творчість Ш.Берію, А.Вьєтана, Е.Ізаї.	2	1	3
Н.Паганіні – найвизначніший представник віртуозно-романтичного стилю.	2	1	3
Польська скрипкова школа XIX століття. Виконавська та композиторська творчість К.Ліпінського, А.Контського та Г.Венявського.	2	1	3
Основні завдання і напрями діяльності скрипкових класів музичних навчальних закладів Східної Галичини другої половини XIX століття.	2	1	3
Розвиток музичної освіти та скрипкової педагогіки у Східній Галичині першої третини XX століття.	2	1	3
Діяльність Вищого музичного інституту імені Миколи Лисенка щодо підготовки скрипалів-професіоналів та аматорів.	2	1	3
Скрипкова музика у творчості композиторів Східної Галичини 20-30-х років XX століття	2	1	3
Концертне життя і скрипкове виконавство Східної Галичини першої третини XX століття.	2	1	3
IV семестр (Теорія та методика виконавства)			
Постановка правої руки скрипаля.	2	1	3
Звуковидобування як основа виконавського мистецтва.	2	1	3
Штрихова техніка як виражальний засіб скрипкового виконавства. Класифікація штрихів.	2	1	3
Штрихи як засіб фразування, зв'язок штрихів та динаміки.	2	1	3
Постановка лівої руки скрипаля.	2	1	3
Зміна позицій. Основні елементи руху лівої руки.	2	1	3
Типи переходів за Янкелевичем.	2	1	3
Аплікатура, загальні поняття. Принцип вибору аплікатури в залежності від стилю твору та манери виконання.	2	1	3
Інтонація, визначення поняття. Індивідуальна інтонація та гра в ансамблі. Залежність інтонації від	2	1	3

регістру, темпу, вібрації та ін. Типові помилки в інтонуванні.			
Вібрато як виконавська навичка і як засіб художньої виразності. Характеристики вібрато. Види. Розвиток навичок художнього застосування вібрато.	2	1	3
Ритм, метр. Темп, його роль у синтезі музичного цілого.	2	1	3
Динаміка і музична виразність. Динамічний план твору.	2	1	3
Фразування: художні засоби; штрихи та артикуляція. Агогіка як засіб фразування	2	1	3
Етапи роботи над музичним твором.	4	2	6

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<u>I семестр</u> Змістовий модуль 1 – 25 балів Змістовий модуль 2 – 25 балів Іспит – 50 балів Підсумкова оцінка – 100 балів <u>II семестр</u> Змістовий модуль 1 – 25 балів Змістовий модуль 2 – 25 балів Іспит – 50 балів Підсумкова оцінка – 100 балів
Умови допуску до підсумкового контролю	До складання іспиту допускаються студенти, які за результатами двох змістових модулів набрали не менше як 25 балів.

7. Політика курсу

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Історія, теорія та методика виконавства» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «Музичне мистецтво». Предметом вивчення навчальної дисципліни є питання історії скрипкового виконавства країн Європи як цілісного, взаємопов'язаного процесу, а також теоретичні основи виконавського мистецтва та методика викладання гри на скрипці.

Міждисциплінарні зв'язки: Сучасний етап мистецької освіти характеризується пошуками нових підходів до навчально-виховних завдань, що вимагає підготовки нової генерації виконавських кадрів. Навчальна дисципліна «Історія, теорія та методика виконавства» займає вагомe місце в переліку нормативних дисциплін, таких як: історія світової та української музики, музична психологія, музична педагогіка, а також інших дисциплін, що передбачені навчальним планом при підготовці майбутнього фахівця, оволодіння якими допомагає студентам якнайкраще опанувати свій фах.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів: 1. Історія скрипкового виконавства країн Західної Європи. 2. Історія скрипкового виконавства слов'янських народів. 3. Теоретичні основи скрипкового виконавства. 4. Методичні засади викладання гри на скрипці

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин (90 – аудиторна робота, 90 – самостійна робота), 6 кредитів ЕКТС.

8. Рекомендована література

Історія виконавства

- Бахталовська О. Інтерпретації виконавського романтичного стилю у скрипковій музиці XIX століття: навчально-методичний посібник. Ів.-Франківськ: Симфонія форте, 2011. 188 с.
- Волощук Ю.І. Жанрово-стильова палітра скрипкової музики композиторів Східної Галичини 20-30-х років XX століття. *Музичне мистецтво і культура: науковий вісник Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 32. Книга 1. С. 44-57.

3. Волощук Ю.І. Концертне життя Галичини і виконавсько-пропагандистська діяльність провідних галицьких скрипалів (1848-1939). К.: Знання, 1999. 33 с.
4. Волощук Ю.І. Музичні навчальні заклади Галичини у підготовці скрипалів-професіоналів і аматорів (1848-1939). К.: Знання, 1999. 46 с.
5. Волощук Ю.І. Особливості фахової підготовки скрипалів у австрійських та польських навчальних закладах Східної Галичини другої половини ХІХ – першої третини ХХ століття // Актуальні питання гуманітарних наук. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 35. С. 60-67.
6. Волощук Ю.І. Скрипкова музика композиторів Галичини 1919-1939 років у контексті розвитку європейського модернізму// Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Вип. 3. Івано-Франківськ: Плай, 2001. С. 161-169.
7. Волощук Ю.І. Скрипкова музика у творчості композиторів Галичини: національні традиції і європейські модерністські тенденції. К.: Редакція «Бюлетеня ВАК України», 1999. 40 с.
8. Волощук Ю.І. Скрипкове виконавське мистецтво Східної Галичини другої половини ХІХ – першої третини ХХ століття: національні традиції та поліетнічні культурні взаємини: навчальний посібник. Ів.-Франківськ: Вид-во Прикарпатського нац. університету ім. В.Стефаника, 2012. 130 с.
9. Волощук Ю.І. Спецкурс “Українське скрипкове мистецтво”: навчально-методичний посібник. Ів.-Франківськ: Гостинець, 2002. 83 с.
10. Волощук Ю.І. Фахова підготовка скрипалів у Вищому музичному інституті імені М.Лисенка: національні традиції та європейський мистецький досвід (1903-1939 рр.). <i>Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство</i> . Вип. 2. Івано-Франківськ: Плай, 2000. С. 37-45.
11. Заранський В.І. Український скрипковий концерт. Тенденції жанрово-стильової динаміки: Автореф. дис. ... канд. мист. К., 2001. 124 с.
12. Котляров Б.Я. О скрипичной культуре в Молдавии. Кишинев, 1955. 85 с.
13. Крих Т. Юрій Крих: Спогади. Статті. Рецензії. Листування. Коломия: Вік, 1996. 96 с.
14. Лапсюк В. Джерела української скрипкової культури. <i>Музика</i> . К., 1981. №6. С. 25-26.
15. Лапсюк В. Київський скрипаль М.Сікард // <i>Музика</i> . К., 1984. №4. С. 30-31.
16. Лисько З. Роман Придаткевич (до 100-річчя від дня народження). <i>Музика</i> . К., 1995. №6. С. 22.
17. Михальчишин Я. З музикою крізь життя. Львів: Каменярь, 1992. 232 с.
18. Черепанин М.В. Музична культура Галичини другої половини ХІХ – першої половини ХХ ст.: Монографія. К.: Вежа, 1997. 328 с.
Теорія та методика виконавства
19. Волощук Ю.І. Діяльність консерваторії Галицького музичного товариства у Львові з підготовки скрипалів-професіоналів та аматорів. <i>Посвіт: наукове видання УЦКД та КНУКіМ</i> . 2000. Вип. 1. С. 11-13.
20. Волощук Ю.І. Концертне життя Галичини і виконавсько-пропагандистська діяльність провідних галицьких скрипалів (1848-1939). К.: Знання, 1999. 33 с.
21. Волощук Ю.І. Музичні навчальні заклади Галичини у підготовці скрипалів-професіоналів і аматорів (1848-1939). К.: Знання, 1999. 46 с.
22. Волощук Ю.І. Фахова підготовка скрипалів у Вищому музичному інституті імені М.Лисенка: національні традиції та європейський мистецький досвід (1903-1939 рр.). <i>Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство</i> . Вип. 2. Івано-Франківськ: Плай, 2000. С. 37-45.
23. Гундер Л. Плюралізм інтерпретації як формування художньої концепції камерно-інструментального виконавства. <i>Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство</i> . Випуск III. Івано-Франківськ: Плай, 2001. С. 19-25.
24. Князев В. Сценічне хвилювання у концертній діяльності виконавця. <i>Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство</i> . Випуск III. Івано-Франківськ: Плай, 2001. С. 41-48.
25. Муратов С. Образно-художественные и технические ресурсы штриховой техники скрипача: Дисс.... канд. иск. К., 1993.
26. Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці. Ч.1. К., 1974. 165 с.
27. Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці. Ч.2. К., 1982. 134 с.
28. Юсов С.О. Видатні викладачі скрипкових класів Київської консерваторії. <i>Українське музикознавство</i> . К., 1989. Вип.25. С.5-19.

29. Студентський путівник Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника.

Викладач _____ /Волощук Ю.І./